

PROGRESJONSPLANER FOR ARBEID MED FAGOMRÅDENE

For å lette barnehagens planlegging av et variert og allsidig pedagogisk tilbud, er barnehagens innhold delt inn i sju fagområder som er sentrale for opplevelse, utforskning og læring. Fagområdene er i stor grad de samme som barn senere møter som fag i skolen. Gode opplevelser, erfaringer og læring innenfor disse områdene i barnehagen vil kunne gi barn et positivt forhold til fagene og motivasjon for å lære mer. (Rammeplanen)

Læringsverkstedets pedagogiske konsept er delt inn i **fem fagtemaer** hvor alle rammeplanens sju fagområder inngår. Stammen i konseptet er **Lek og Bevegelse** og dette inngår i alle fagområdene. Ved bruk av det pedagogiske konseptet og tilhørende materiell arbeider våre barnehager helhetlig og tverrfaglig med rammeplanens innhold. Våre fem fagtemaer og stammen er:

- Hjerteprogrammet (Sosial kompetanse, formålsparagraf i praksis)
- Språk
- Natur
- Mattelek
- Kreativitet
- Lek og bevegelse

Læringsverkstedets pedagogiske innhold kjennetegnes av systematisk arbeid. Vi har et ukeprogram hvor hvert fagtema har sin fagdag. Barnehagen skal arbeide systematisk og variert med fagtemaet. Vi arbeider tverrfaglig. Det er derfor svært sjelden at vi arbeider med kun et av rammeplanens fagområder alene.

Barn erfarer og lærer hele tiden. Formelle og uformelle lærings situasjoner vil naturlig inneholde elementer fra flere fagområder. I våre barnehager bruker vi alle hverdagsaktiviteter, som for eksempel påkledning, turer, utetid, lek og måltider bevisst i vårt pedagogiske arbeid. I sosialt samspill og lek oppstår spontane situasjoner og kommunikasjon knyttet til alle fagområdene.

Alle barn skal få et godt pedagogisk tilbud. Barnehagen skal gi barna en god hverdag med vennskap, lek og læring samtidig som den legger et godt grunnlag for barnas videre læring og utvikling. (Meld. St. 19 (2015-2016) Tid for lek og læring)

Vi har utarbeidet forslag på progresjonsplaner for konseptets fem fagtemaer og stammen. Progresjonsplanene kan brukes som utgangspunkt for barnehagens arbeid med årsplan og annen planlegging.

HJERTEPROGRAMMET 0-3 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	EKSEMPEL PÅ METODE/TEMAER
FASE 1: JEG	Vi skal bidra til at barnet utvikler en positiv selvfølelse og et realistisk selvilde, og får kjennskap til sin identitet: "Hvem er jeg?" Vi vil lære dem å forstå følelsene sine og hvordan de selv og andre uttrykker dem. Vi vil også gi dem mulighet til å kjenne på hva de vil, og uttrykke det på en positiv måte.	<ul style="list-style-type: none">○ Hvem er jeg?○ Mine følelser○ Jeg vil!
FASE 2: DU	Barna skal få innsikt i hvordan andre barn har det. De skal lære å ta kontakt med andre barn på en positiv måte og dele på leker og utstyr. Vi ønsker å gi barna gode muligheter til å utvikle vennskap. Og lære dem å ta hensyn til og ha et hjerte for hverandre.	<ul style="list-style-type: none">○ Hjerte for andre○ Jeg kan stoppe opp å tenke meg om○ Vennskap
FASE 3: VI	Barna skal få lære å fungere sammen med andre barn i en gruppe. Vi vil at det skal være morsomt å være sammen, med plass for masse glede, lek og tøys og tull.	<ul style="list-style-type: none">○ Sosiale øvelser○ Glede og humor
Voksenrollen	Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet. Barnehagen skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunnet, natur og kultur.	Tid og rom til lek- skape gode, nære relasjoner og bygger tillit. Skape trygghet, tilhørighet og tilknytning. Støtte barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse Anerkjennende kommunikasjon Skape situasjoner for lek og læring hånd i hånd, og veilede/støtte barnet i lek og daglige gjøremål Voksne med god relasjonskompetanse som viser nærhet, varme, raushet og velvilje Undre oss sammen, være nysgjerrige og utforskende. Støtte barnets kunnskapstørst

HJERTEPROGRAMMET 3-6 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	EKSEMPEL PÅ METODE/TEMAER
FASE 1: JEG	<p>Vi skal bidra til at barnet utvikler en positiv selvfølelse og et realistisk selvbylde, og får kjennskap til sin identitet:” Hvem er jeg?”</p> <p>Vi vil lære dem å forstå følelsene sine og hvordan de selv og andre uttrykker dem. Vi vil også gi dem mulighet til å kjenne på hva de vil, og uttrykke det på en positiv måte. Vi ønsker også å bidra til at de tar vare på seg selv og sitte eget sårbare hjerte ved å bli oppmerksom på at man kan gå sin vei eller si fra om vanskelige ting til trygge voksne</p>	<p>Lage bilder av familien og bruke det som utgangspunkt for hvem jeg er, familien og slekten min. Bildelotto om kroppen. Fotocollage om følelser. Dramatisere. Bruk gjerne bøkene om Albert Åberg. Stoppsangen fra basispakken. Lage selvportrett, lage fot/hånd/fingeravtrykk. Ordensbarn. Tegne hva du vil bli. Øve oss på å holde på gode hemmeligheter. Dramatisere fantasier.</p>
FASE 2: DU	<p>Barna skal få innsikt i hvordan andre barn har det.</p> <p>De skal lære å ta kontakt med andre barn på en positiv måte og lære hvordan man kan bli venner igjen når man har krangla. Gi barna gode muligheter til å utvikle vennskap. Og lære dem å ta hensyn til og ha et hjerte for hverandre.</p>	<p>Hermegåsa, Rollespill. Se på forskjeller og ulikheter mellom barna. Lage” høydestav”. Følelsetrening. Kongen befaler. Den stygge andungen.</p>
FASE 3: VI	<p>Barna skal få lære å fungere sammen med andre barn i en gruppe. Vi vil at det skal være morsomt å være sammen, med plass for masse gedefyllt lek og tøys og tull. Vi vil også sette deres eget privilegerte liv i verdens rikeste land i en større sammenheng, ved å lære noe om barn i andre land.</p>	<p>Rollespill med aktuelle historier som har foregått i gruppa. ” Stole på hverandre” leker. Trekke ukas Hjertebarn med tilhørende roserunde. Sansemotoriske aktiviteter,</p>
Voksenrollen	<p>Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap</p>	<p>Tid og rom til lek- skape gode, nære relasjoner og bygger tillit.</p> <p>Skape trygghet, tilhørighet og tilknytning.</p> <p>Støtte barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse</p>

	<p>Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet.</p> <p>Barnehagen skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunnet, natur og kultur.</p>	<p>Anerkjennende kommunikasjon Skape situasjoner for lek og læring hånd i hånd, og veilede/støtte barnet i lek og daglige gjøremål</p> <p>Voksne med god relasjonskompetanse som viser nærhet, varme, raushet og velvilje</p> <p>Undre oss sammen, være nysgjerrige og utforskende. Støtte barnets kunnskapstørst</p>
--	---	---

SPRÅK 0-3 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	EKSEMPEL PÅ METODE/TEMAER
RIM / REGLER	Bli kjent med ulike rim, regler og sanger	Bruk av konkrete. Bruk av sing-sang kort. Repetisjon skaper trygghet og mestringsglede. Fokus på kroppsbevegelser. Blant annet bruke disse reglene: "Sjo-bang- sjokolademann" " Epler og pærer" "Sang, Klang, Tobben og Bang"
GJENKJENNE/FORME/ SKRIVE NAVNET SITT	Bli kjent med bokstav/ene og navnet sitt	Slå stavelsene med hender eller instrumenter. Navnet står skrevet på barnets plass og gjenstander i barnehagen. Navnsanger. Lage spisebrikker til hvert enkelt barn med navn og bilde på.
LESERETNING	Vi gjør oss kjent med ulike bevegelser og barnets navn	La fingeren gli med teksten når vi leser bøker. Konsekvent bruke leseretningen når vi henger opp bilder, navn og liknende.

LOGOGJENKJENNING	Barna skal øve opp evnen til å kunne gjenkjenne logoer:	Bruker logoer bevisst i hverdagen. Bli kjent med blant annet logo for været, logoene til dagstema, sitt eget navn.
MOTSETNINGER	Barna blir kjent med ulike motsetninger: <ul style="list-style-type: none"> • Stor – liten • Tung – lett • Kald – varm • Mørk – lys • Hard - myk 	Vi bruker sansene våre til å utforske ulike konkreter i arbeidet med motsetninger. Vi er bevisste på å bruke det i garderobesituasjon, lek, under måltid osv.
LYDER/UTTALE	Opparbeide evnen til å lytte og skille mellom og uttale ulike lyder	Vi jobber med: <ul style="list-style-type: none"> • Regler, rim og sanger • Lydklosser • Imitere dyrelyder • Samtaler • Tekstformidling • Øve på språklydene
RYTME/STAVELSER	Stimulere språkutviklingen, språkbevisstheten	Bruk av regler, rim og sanger for å gjøre barna bevisste. Vi markerer stavelser i ulike ord og i barnas navn ved å klappe, knipse, bruke rytmeinstrumenter
TEKSTFORMIDLING	Opplive ulike tekstformer og stimulere barnas fantasi, fortellerglede, konsentrasjon og begreper	<ul style="list-style-type: none"> • Bildebøker • Flanellograf • Dramatisering • Bruk av konkreter/ hånddukker • Sanger, rim og regler
EVENTYR	Bli kjent med ulike eventyr <ul style="list-style-type: none"> • Pannekaka • Gullhår og de tre bjørnene • Bukkene Bruse 	<ul style="list-style-type: none"> • Fri fortelling • Dramatisering • Bruk av konkreter • Eventyrbøker
FORTELLINGER	Bli kjent med ulike barnelitteratur	Litteratur står lett tilgjengelig for barna, slik at de kan se i bøkene alene eller med en voksen. Formidle billedbøker og andre fortellinger i samlingsstund og smågrupper. Fokus på gjentakelse av fortellingene.
TEKSTSKAPNING	Lage egne fortellinger/historier	Barna lager egne fortellinger som den voksne skriver ned. Fortellingene blir senere lest opp, slik barnet selv fortalte det

BIBELHISTORIER	Bli kjent med juleevangeliet og påskefortellingen	Enkel formidling av tekstene, støttet av konkrete. Fokus på begreper i tekstene: Jesusbarnet, engel, sau, stjerne og esel
BEGREPSTRENING	Vi gjør oss kjent med begreper innenfor ulike temaer	Bruk av litteratur, rim, regler og sanger Kims lek Samtaler, utforskning og lek rundt konkrete og bilder Voksnes benevning av begreper Bruk av billedlotto/pusselspill Aktiv bruk av språk ved alle mulige situasjoner

SPRÅK 3-6 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	EKSEMPEL PÅ METODE/TEMAER
RIM / REGLER	Bevegelse og rytme. Barna skal oppleve glede og spenning i bruk av rim, regler og sanger. Bli kjent med ulike rim, regler og sanger, knyttet til ulike temaer	Årstider, månedsanger. Rim og regler. Jul og påske. Bursdag. 17. mai. Bruk av konkrete. Bruk av Sing-Sang kort. Repetisjon og gjentakelse skaper glede og trygghet. Fokus på enkle kroppslige bevegelser
GJENKJENNE/FORME/ SKRIVE NAVNET SITT	Bli kjent med bokstavene og navnet sitt i skrevet og muntlig form.	Navnelapper, navnepuslespill. Fallskjermlek og forskjellig lek/forming av sine bokstaver. Barnas navn står skrevet på stolene og på garderobeskap. Synge navnesanger jevnlig i samlingsstundene. De eldste barna begynner og kunne skrive / forme navnet sitt med ulike materialer. De navner selv ting de har laget.

LESERETNING	Bli kjent med leseretningen fra venstre til høyre	Årstidsanger. Regleplakater. Alfabetet. Lese bøker. La fingeren gli med teksten når vi leser i bøker. Konsekvent å bruke leseretningen når vi henger opp bilder, navn og liknende
LOGOGJENKJENNING	Gjenkjenne ulike logoer fra barnas hverdag.	Læringsverkstedet, Exit, WC, Matbutikker, Lekelogoer, Trapp, Heis Bruk av Sing-Sang-kort. Bruke logoene for dagens fagområde. Bruker logoer for dagens vær og hva slags klær vi skal ha på oss når vi går ut.
MOTSETNINGER	Bli kjent med ulike motsetninger som kort-lang, tung-lett, surt-søtt, mørk-lys, kald-varm og liten-stor	Sanseleker, motsetningskort, lotto, konkrete. Vi bruker alle sansene til og utforske ulike gjenstander. Vi skal bevisst bruke dette i barnehagehverdagen
LYDER/UTTALE	Opparbeide evnen til å lytte, skille mellom, og uttale ulike lyder	Billedlotto, Lydotto, ABC-sangen, hviskeleken, øve opp Vi jobber med: - Regler, rim og sanger - Regle om musa som vasker huset sitt (munnmotorikk) - Lydlotto - Imitere dyrelyder - Samtaler - Øve på språklydene
RYTME/STAVELSER	Stimulere språkutviklingen, språkbevisstheten. Vi øver på å lytte og lage rytmer.	Klappe stavelser i navn og begreper. Klappesanger og leker. R Vi bruker regler, rim og sanger. Vi skal høre rytmen / stavelsen i barnas navn ved hjelp av å klappe, knipse eller bruke rytmeinstrumenter.
TEKSTFORMIDLING	Opplive ulike tekstformer og stimulere barnas fantasi, fortellerglede, konsentrasjon og begreper	<ul style="list-style-type: none"> • Litteratur lett tilgjengelig for barna • Høytlesing • Dramatisering, både med egen kropp og ved hjelp av hånddukker • Bruk av enkle konkrete
EVENTYR	Bli kjent med ulike eventyr. <ul style="list-style-type: none"> • Pannekaka • Bukkene Bruse • Rødhette og ulven 	<ul style="list-style-type: none"> • Høytlesing av eventyr • Dramatisering • Konkreter

FORTELLINGER	<p>Bli kjent med ulike fortellinger</p> <p>Barna skal blant annet bli kjent med bøkene om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Karsten og Petra • Lillesøster • Thomas og Emma • Muldvarpen som ville vite hvem som hadde bæsjet i hodet hans 	<p>Litteratur står lett tilgjengelig for barna, slik at de kan se i bøkene alene eller med en voksen.</p> <p>Formidle bildebøker og andre fortellinger i samlingsstund/smågrupper.</p> <p>Vi har fokus på gjentakelse av fortellingene.</p>
TEKSTSKAPNING	<p>Lage egne fortellinger/historier</p>	<p>Vi lager små fortellinger enkeltvis eller i gruppe, med utgangspunkt i bilder/konkreter. Disse skrives ned, henges på veggen og leses opp igjen.</p> <p>Vi dikter sang på bakgrunn av barnas verbale og kroppslige ytringer.</p>
BIBELHISTORIER	<p>Barna skal få bli kjent med juleevangeliet og påskebudskapet.</p>	<p>Barna skal i enkel grad bli kjent med deler av Bibelhistorien. Det blir lagt vekt på jul og påske.</p>
BEGREPSTRENING	<p>Vi skal tilby barna læring gjennom førstehåndserfaringer (direkte møte).</p> <p>Barna skal lære gjennom varierte og rike erfaringer, som gir mening for barna.</p> <p>Barna skal utvikle sitt ordforråd i forhold til begreper knyttet til egen hverdag:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kroppen/meg selv - Natur/dyr - Farger - Leker - Årstider/vær/klær - Mat 	<ul style="list-style-type: none"> • Flittig bruk av rim og regler • Samtaler rundt det barnet holder på med • Bevisst bruk av språk og begreper hos den voksne • Bildelotto • Høytlesing

NATUR 0-3 år

OMRÅDE	DELMÅL	EKSEMPEL PÅ METODE/TEMAER
FUGLER	Gi barna kjennskap om de vanligste fugleartene i Norge /nærområdet.	Lære navn på ulike fugler og gjenkjenne dem etter utseende. <ul style="list-style-type: none">• Måke• Skjære• Kråke• And
VÆR/TEMPERATUR	Forståelse for vær og ulike værforhold	<ul style="list-style-type: none">• Værsirkel som viser ulikt vær med pil i midten som skal peke på hva slags vær vi har.• Bruke papirdukke som vi klær på etter vær.
SANGER/RIM/REGLER	Få kjennskap til sanger og regler om været, årstider, dyr, fugler, insekter, planter og lignende	<ul style="list-style-type: none">• "Sol, sol kom igjen"• "Huttetu så kaldt det er"• "Se nå snør det", "Det snør, det snør, tiddelibum"• "Se, regndråper faller fra skyen ned"• "Jeg gikk en tur på stien"• "En støvel og en sko"
FARGER	Bli kjent med fargene i naturen	Trærne skifter farge gjennom årstidene. Vi ser også at blomster og dyr finnes i ulike farger. Vi finner et tre som vi følger året rundt, hva skjer med treet?
MAT/BÅL	Gi barna gode opplevelser med å lage mat ute i naturen	Lage pinnebrød og steke på bål, grille pølser og fiskekaker, poppe popkorn på bål, spise matpakka ute.
UTELEKER	Få kjennskap til tradisjonelle sangleker og barneleker	Bjørnen sover, Hoppe sa gåsa og epler og pærer.
MÅNEDENS EKSPERIMENT	Få erfaringer ved å eksperimentere med ulike elementer som vann, planter, insekter og mineraler	For eksempel: <ul style="list-style-type: none">• Smelte snø• Fryse vann• Fange insekter i glass

MILJØ	Få kjennskap til hvordan vi tar vare på naturen. Bli kjent med nærmiljøet. Lære om miljøvern. Hvordan vi oppfører oss på tur. Brannvern.	<ul style="list-style-type: none"> • Vi bruker skogsområdet vårt. • Bruke barnehagen nærmiljø. Verne om dyr- og planteliv. Ikke kaste søppel ute. Sortere søppel i barnehagen. Vi har jevnlig brannøvelser i barnehagen. Uker hvor vi har fokus på brannvern for toårsklubben.
DYR	Få kjennskap til dyr, insekter og småkryp som vi finner i nærmiljøet	Har med dyrepose. Vi snakker om dyrene vi har i posen. For eksempel elg, rev, bjørn...Vi kikker på småkryp vi finner

NATUR 3-6 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	EKSEMPEL PÅ METODE/TEMAER
FUGLER	Gi barna kjennskap om de vanligste fugleartene i Norge	Skjære, flaggspett, kjøttmeis, dompap. Lage foringsballer.
VÆR/TEMPERATUR	Forståelse for vær og ulike værforhold	Tegne været inn på kalenderen. Påkledning.
SANGER/RIM/REGLER	Få kjennskap til sanger og regler om været, årstider, dyr, fugler, insekter, planter og lignende	Sesong/årtidssanger. Månedsangene.
FARGER	Bli kjent med fargene i naturen	Rød, blå, lilla, grønn, orange, hvit, sort, brun
MAT/BÅL	Gi barna gode opplevelser med å lage mat ute i naturen (For førskolegruppa), bål vett, tenne bål	Bær, pinnebrød, pølser, ostesmørbrød, lapper, suppe, fiskekaker, matpakker.

UTELEKER	Få kjennskap til tradisjonelle sangleker og barneleker	Haien kommer med variasjon. Hauk og due, Rødt lys, Ulv, ulv, Fargeleken. Lekene krever aktive voksne.
MÅNEDENS EKSPERIMENT	Få erfaringer ved å eksperimentere med ulike elementer som vann, planter, insekter og mineraler	F.eks. grave ned søppel for så å grave det opp igjen senere. Hva skjer når blomstene ikke får alt de trenger for å vokse?
MILJØ	Få kjennskap til hvordan vi tar vare på naturen. Bli kjent med nærmiljøet.	Søppelplukking, kildesortering. Livets sirkel. Gi barna varierte turopplevelser. La selve turen være målet, vi skal ikke "halse" frem til rasteplassen.
DYR	Få kjennskap til dyr, insekter og småkryp som vi finner i nærmiljøet	Sporfinning, sanger bilder, konkrete. Utforske med forstørrelsesglass på insekter.

MATTE 0-3 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	EKSEMPEL PÅ METODE/TEMAER
FORM	Bli kjent med begrepene: runding, trekant og firkant	Vi henger opp formene på badet, maler de på vinduet, teiper de på golvet. Blåser såpebobler. Bruker formene i plast som deles ut til barna i samling.
TALL OG MENGDER	Bli kjent med å telle fra 1 til 5, og begrepene "mange" og "ingen"	Synge sanger med tall: "En og to og tre indianere", "En elefant kom marsjerende" Regla om fem små apekatter. Telle barna hver dag. Teller fingre og tær. Bruke terning og lotto

POSIJON OG Plassering	Bli kjent med begrepene: Først/sist, foran/bak/mellom, før/etter	Gjenkjenne dagsrytmen: Først leke og så rydde, samling og så spiser vi. Navn på ukedager og måneder. Hva kommer før og hva kommer etter? Hvem sitter ved siden av deg? Hvilke klær må først på? Legge puslespill, spille spill. Hvilken plassering har du i søskenflokket?
STørrelser, Mønster og Sortering	Bli kjent med begrepene stor/liten, tykk/tynn	Hver dag i ryddesituasjoner samtaler vi om leker som skal opp i hvilke kasser. Det er logo på kassene slik at det er lettere å sortere. Illustrere ulike størrelser med konkrete som de tre bjørnene i eventyret om Gullhår, de tre bukkene Bruse, plastdyrene og barna – hvem er høyest, hvem er lavest.
Mål og Vekt	Bli kjent med begrepene lang/kort, tung/lett, full/tom høy/lav	Vise barna at vi måler og veier matvarer når vi lager mat. Måler barna på høsten og våren. Var det noen forskjell?
Koordinasjon	Øve på å kaste/ta imot en ball. Øve på å sparke en ball	Holde pensel og blyant. Kaste, trille og sparke ball. Bevege oss som dyr. Øve på å kle seg selv.
Balanse	Øve opp balansen, få kontroll over kroppen sin	Klatre ute på lekeapparatene. Opp og ned på krakk inne. Huske, tegne strek og balansere på den.
Styrke	Få erfaringer med kroppens egen styrke	Hjelpe til med å løfte lekekasser på plass. Sykle ute.
Spent	Få erfaringer med egen spent	Regler med hoppebevegelser: "Hoppe sa gåsa" og "Epler og pærer"
Finmotorikk	Øve på ferdigheter som å klippe, lime, perle og pusle. Øve på å holde gaffel og blyant	Tegne, male og modellere. Bygge med duplo og klosser, kjøre med bil og tog bane, puslespill
Terning	Bli kjent med terningen	Øve på å trille terningen. Motorikkterning, terning med prikker på, terning med ulike ansiktsuttrykk, fargeterning

MATTE 3-6 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	EKSEMPEL PÅ METODE/TEMAER
FORM	Få kjennskap til de grunnleggende geometriske formene: sirkel(runding) trekant rektangel (lang firkant) Barna skal få kjennskap til begrepene hel/halv og kunne skille likhet og ulikhet på former i hverdagen (sko er forskjellig fra støvel. Osv.) Barna skal kunne bruke de geometriske formene ved å benytte flere sanser.	Klippe og lime figurer, ta bilde og se/tegne inn på bildet så de ser at alle ting er satt sammen av former. Fallskjermløk, logico, geometriske brikker, bøker, tellebrikker. Matteleker.
TALL OG MENGDER	Barna skal få oppleve glede over å utforske, og leke med tall, både organisert og spontant i hverdagssituasjoner Kunne telle, og gjenkjenne tall fra 1 - 10 (regletelling, rekketelling og baklengstelling). Få forståelse for tallmengde. Få erfaring med flyttetelling og de viktigste begrepene knyttet til tall og mengder: "alle, ingen, mange, få, noe. Flest og færrest, like mange, ikke like mange, flere enn og færre enn". Bli kjent med terningen	Butikklek. 1, 2, 3, bøkene. Telle barn i samlingsstund. Logico, terning, tellebrikker, spill og puslespill, sanger og regler, cuisinairestaver. Terning. Forskjellige eventyr.
POSISJON OG Plassering		Hinderløype, fallskjermløk, cuisinairestaver, regler. Bukkene bruse, Geitekillingen, Gubben og gamla. Gå i rekker på tur, en elefant kom marsjerende, kaplaklosser, lego, tellebrikker. Konstruere etter modell.
STørrelser, Mønster og Sortering	Barna skal tilegne seg gode og anvendbare matematiske begreper, og erfare ulike størrelser, former og	Puslespill, cuisinairestaver, bruke kroppen som måleinstrument (en fot, en

	<p>mål gjennom å sortere og sammenligne.</p> <p>Ha kjennskap til begrepene: <u>Størrelse:</u>” Stor, liten, størst, minst, ikke samme størrelse, større enn, mindre enn”. Høy og lav <u>Tykkelse:</u>” Tykk, tynn, tykkest, samme tykkelse, ikke samme tykkelse, tykkere enn, tynnere enn”.</p>	tomme, en favn). Perler og oppgaveark.
MÅL OG VEKT	Få erfaringer med ulike typer mål, målenheter og måleredskap gjennom lek og hverdagsaktiviteter. Få barna til å fundere rundt avstand, vekt, volum og tid. Undre seg over Begreper knyttet til mål og vekt.	Bruke kroppen som måleinstrument. Bruke vektskål. Måle med tau. Vannforsøk.
KOORDINASJON	Få kjennskap til en sang med bestemte bevegelser Øve på å kaste og ta imot en ball. Øve på å sparke og ta imot en ball med beina.	Buggi-buggi. Hode, skulder, kne og tå. Mia det er meg. Gutten som hadde det vondt. Kaste, sparke, trille ball til hverandre.
BALANSE	Øve på balanse, få kontroll over kroppen sin	Flytting av kroppsvekt fra en del til en annen. Hinke, hoppe, hinderløype ute og inne, balanseleker. Gå i ulendt skogsterreng.
STYRKE	Få erfaring med egen kroppsstyrke	Bære sekk. Tautrekking. Klatre. Hoppetau. Gå i ulendt terreng. Maileker.
SPENST	Øve på myke og kontrollerte landinger på ulike underlag.	Hoppe og lande på ulike måter. Hoppe høyt, hoppe langt. Hoppetau.
FINMOTORIKK	Øve på ferdigheter som klippe, lime, perle og pusle. Samt det å holde riktig i blyanten, saks, skje, gaffel.	Perlebrett, puslespill, konstruksjonslek. Kle på seg selv, (glidelås). Holde spiseredskaper. Mye læring under kreativt.
TERNING	Bli kjent med terningen.	Bruke terning i ulike størrelser med ulike motiv og i forskjellige sammenhenger. Brettspill og stasjonslek.

KREATIVITET 0-3 år

OMRÅDE	DELMÅL	EKSEMPEL PÅ METODE/TEMAER
DRAMA	Øve på spontanitet, trygghet - tørre å stå frem i gruppa. Mestringsopplevelse. Gi slipp på virkeligheten og gå inn i ulike roller.	Dramatisere eventyr og fortellinger: <ul style="list-style-type: none">• Gullhår og de tre bjørnene• Bukkene Bruse• Den lille larven Aldrimett
MALING	Lære om fargene. Bli kjent med fargesirkelen. Få erfaring med ulike typer maling og malingsteknikker.	Bruke fallskjerm, fargeposer. Male på snø, ansiktsmaling, blåse maling med sugerør, bruke svamp og pensel. Synge malevisa av Torbjørn Egner for å øve inn fargene.
TREARBEID	Gi barna erfaring med trearbeid. Å kunne skape noe selv.	Finne pinner i skogen som vi lager nisser og sommerfugler av
TEGNING/BILDE	Øve på å klippe, lime, tegne og fargelegge	Tegne og fargelegge med fettstift, kritt og tusj. Prøve å klippe i papir, lime, rive og krølle ark.
TEKSTIL	Bli kjent med ulike formingsmateriell, som: garn, tråd, stoff og trykk.	Trykke på stoff med potet, svamp. Lage bilder av stoff og garn.
SKULPTUR	Konstruere og forme i ulike materialer.	Troldeigavtrykk av hånd. Plastelina, sandslott og snø skulptur.
MUSIKK/SANG/DANS	Lytte til ulike musikkjangere. Bli kjent med ulike rytmer og bevegelser Lære ulike sanger knyttet til årstid/høytid og lignende.	Synge sangene så ofte at barna blir kjent med dem og kan dem. Bruke rytmeinstrumenter. Høre på og bevege seg til ulik musikk. Bruke sprell levende
DESIGN/ARKITEKTUR	Bli kjent med ulike bygninger og ting i nærmiljøet.	Se på ulike typer hus når vi er på tur. Kikke etter hus i billedbøker.
FIM/FOTO	La barna få kjennskap til og veiledning i å bruke digitale verktøy.	Ta jevnlig bilder av barna i ulike situasjoner

KREATIVITET 3-6 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	EKSEMPEL PÅ METODE/TEMAER
DRAMA	Øve på spontanitet, trygghet - tørre å stå frem i gruppa. Mestringsopplevelse. Gi slipp på virkeligheten og gå inn i ulike roller.	Skyggeteater. Mime. Dramatisere eventyr og fortellinger. Lage variasjoner av f.eks bukkene bruse. Hånddukker. Stemmebruk – sterk/svak.
MALING	Lære om de ulike fargene. Bli kjent med fargesirkelen. Blande farger, få erfaring med ulike typer maling og malingsteknikker.	Potetrykk på tekstil, male på tre, male på blader og trykke. Male med såpe, vannfarge, male med hvit og svart, lage regnbuen og lære hvilke farger vi må blande for å få til dette. Vi ta utgangspunkt i noen kjente kunstnere.
TREARBEID	Gi barna erfaring med grunnleggende snekkerferdigheter som spikre, måle, merke og sage. Å kunne skape noe selv.	Lage ting av pinner og kongler. Spikerbilder (skolegruppa). Barkebåter. Rytme-pinner.
TEGNING/BILDE	Øve på å klippe, lime, tegne og fargelegge	Tusj. Fettstifter. Fargeblyanter. Bruke forskjellige materialer å "male" med og på. Lage selvportrett. Årstidsbilder. Kjente kunstnere, f.eks. Munch.
TEKSTIL	Bli kjent med ulike formingsmateriell, som: garn, tråd, stoff og trykk.	Vev: påskelapp (skolegruppa) Garn: Fingerhekle/strikke.
SKULPTUR	Konstruere og forme i ulike materialer.	Bruke plastelina, trolleig, lufttørkende leire. Lage steintroll, snømann, sandslott. Land-art.
MUSIKK/SANG/DANS	Lytte til ulike musikkjangere. Bli kjent med ulike rytmer og bevegelser	Bruke rytmeinstrumenter i barnehagen/naturen. Få kjennskap til forskjellig type dans: stev/leikarring, disco, og andre typer som de voksne kan representere. Bruke sprell levende

	Lære ulike sanger knyttet til årstid/høytid og lignende.	Bevege seg fritt til forskjellig type musikk. Sang og bevegelsesleker.
DESIGN/ARKITEKTUR	Bli kjent med ulike bygninger og ting i nærmiljøet.	3 år: skoglandskap for bukkene Bruse. 4 år: bondegård. 5 år: By/hus
FILM/FOTO	La barna få kjennskap til og veiledning i å bruke digitale verktøy.	Lage fotoutstilling med egne bilder. Lage film med iPad-bilder På skolegruppetur: Filme barna og se det sammen etterpå.

Lek og bevegelse 0-3 ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	EKSEMPEL PÅ METODE/TEMAER
Kropp, bevegelse	<p>Alle barn skal få en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring,</p> <p>De skal få skaffe seg gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer.</p> <p>Barna skal få videreutvikle sin kroppsbeherskelse, grovmotorikk og finmotorikk, rytme og motoriske følsomhet.</p>	<p>Voksne tilrettelegger for utfordringer på ulike nivåer, og er støttende og motiverende i lek og aktivitet.</p> <p>Opplive trygghet. Opplive voksne som møter, anerkjenner og setter ord på følelsene deres</p> <p>Opplive variert motorisk lek, dans og bevegelsesglede, ute og inne. Det fysiske miljøet gir god plass for tumlelek også inne</p> <p>Gi barna mye rom for bevegelse og sansemotorisk lek og aktivitet. (Gymmadrass, baller, store esker, tunnelen, plass til å løpe) Daglig tilrettelagte aktiviteter.</p>

	<p>Barna skal få utvikle forståelse og respekt for egen og andres kropp, og for at alle er forskjellige</p> <p>Få tilgang på å bruke, og bli kjent med, ulikt motorisk lekemateriell som stimulerer til varierte bevegelser. (ute og inne)</p> <p>Bli kjent med musikk, rytme og sang med tanke på å stimulere til bevegelsesglede.</p> <p>Gå/delta på kortere turer som stimulerer til gode opplevelser innenfor friluftsliv. De skal få oppleve glede, og få gode erfaringer med friluft og uteliv til ulike årstider.</p> <p>Oppfordres til selvstendighet i hverdagsaktiviteter som å lære å gå, kle på seg, spise med bestikk, drikke av kopp, krabbe/gå opp trapper, klatre opp på stolen/stellebordet selv, håndvask etc</p> <p>Utforske og bli kjent med primærsansene våre (likevektssansen, berøringssansen og muskel- og leddsans) og utforske, bli kjent med og øve på benevning av sekundærsansene våre (se, høre, smake, lukte).</p>	<p>Bruke bevegelsessanger, gjentakelse er morsomt og utviklende.</p> <p>Bevegelsesleker, sanger, rim/regler mm</p> <p>.</p> <p>Benevne kroppsdeler v/påkledning osv. Sette ord på behov; jeg ser du fryser, er tørst osv. Sette ord på følelser.</p> <p>Tilrettelegge for bevegelse. Ha tilgjengelig ulikt materiell</p> <p>Bruke variert musikk og sang til dans, rytme. bevegelse mm</p> <p>Være ute i all slags vær Utelek i ulendtterreng hver dag, og turer i skogen Få muligheten til å kle på og av seg selv</p> <p>Bruke hverdagssituasjonen til bevisst bruk i forhold til å skape varierte bevegelseserfaringer. Av/påkledning; eks. tøfler, bukse .Rydding, Dekke på/av bord.</p> <p>Møte ulike sanseintrykk, gjennom å se, lukte, høre, kjenne, smake</p>
--	--	---

<p>Mat og helse</p>	<p>Få kunnskap om og forståelse for betydningen av gode vaner og sunt kosthold.</p> <p>Bli vant til å smake og lukte på mat som serveres i barnehagen, og bli vant til ulike konsistenser og smaker</p>	<p>La barna få delta i matlagning. Voksne oppmuntrer barna til å prøve å smøre maten sin selv, forsyne seg selv.</p> <p>Servere ulik mat som stimulerer smaksopplevelsen. Smake på ulike smaker. Servere variert og sunn mat, Frukt, grønt, fisk mm</p>
<p>Lek</p>	<p>Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes.</p> <p>Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur.</p> <p>Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling.</p> <p>Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek- alene og med andre</p>	<p>Begynnende tur takings lek. Vise nysgjerrighet og interesse på det som skjer rundt seg Toddler lek. Samspill i titt tei lek. Begynnende parallell lek (Flirekonsert)</p> <p>Kunne delta i ulike typer lek. Dele og holde på leker(selvhevdelse). Begynnende interesse for å leke med andre.</p> <p>Voksenrollen: Være trygge og tilgjengelige voksne. Voksne som fungerer som "ladestasjoner" for barna for å skape trygghet. Barna skal alltid ha tilgjengelige voksne de kan søke trygghet hos. Vokse som tilrettelegger for lek. Utvide og berike leken, veilede leken. Komme med nye ideer og innspill. Bygge videre på barnas interesser og nysgjerrighet. Ta initiativ til lek og aktivt bidra til at alle kommer inn i leken.</p>

Lek og bevegelse 3- 6ÅR

OMRÅDE	DELMÅL	EKSEMPEL PÅ METODE/TEMAER
<p>Kropp, bevegelse</p>	<p>Alle barn skal få en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring,</p> <p>De skal få skaffe seg gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer.</p> <p>Barna skal få videreutvikle sin kroppsbeherskelse, grovmotorikk og finmotorikk, rytme og motoriske følsomhet.</p> <p>Barna skal få utvikle forståelse og respekt for egen og andres kropp, og for at alle er forskjellige</p> <p>Få mulighet og oppfordres til, å utfordre seg selv fysisk, psykisk, sosialt og kognitivt, ved å prøve nye leker og aktiviteter.</p> <p>Utvikle forståelse for ulike tradisjonsleker og organisert lek og avspenningsaktiviteter.</p> <p>Få begynnende kunnskap om kroppens funksjoner, og knytte begreper opp mot kroppen og ulike bevegelser.</p> <p>Få en forståelse for kroppslige ulikheter og respekt for egen og andres kropp.</p> <p>De skal få oppleve glede, og få gode erfaringer med friluft og uteliv til ulike årstider.</p>	<p>Voksne legger til rette for fysisk aktivitet og varierte utfordringer som gym, utegrupper og hinderløyper</p> <p>Voksne er støttende og motiverende</p> <p>.</p> <p>Tilby varierte inne og uteaktiviteter Hinderløype ute og inne</p> <p>Regelleker (haien kommer, hauk og due, m.fler)</p> <p>.</p> <p>Legge til rette for lek og avspenning</p> <p>Gi barna kunnskap om helse, tema kroppen mm Respekt for egen og andres kropp; sette grenser ifht. egen kropp . Lære litt om kroppsdelene og funksjoner. Positiv kroppskontakt</p> <p>Går på turer i nærmiljøet året rundt. Varierte aktiviteter ute tilpasset årstiden. Delta i ulike</p>

	<p>Introduseres for enkel førstehjelp og øve seg på nødnumrene</p>	<p>former for friluftsliv gjennom alle årstidene (eks. bål, lavvo, klatring, korte gå-/sykkel-/skiturer)</p> <p>Begynne å se sammenhengen mellom klær og vær</p> <p>Tema på førskolen: Henry - førstehjelp for bhg.barn (opplegg fra Røde kors) Beredskapsuke</p>
Mat og helse	<p>Få kunnskap om og forståelse for betydningen av gode vaner og sunt kosthold.</p> <p>Oppleve glede i fellesmåltider</p> <p>Oppfordres til selvstendighet i måltidet ved å utvikle bevissthet rundt det å være sulten og tørst.</p> <p>Få forståelse for de ulike smakene som surt, søtt, salt, bittert og umami (proteinsmak).</p> <p>Få en forståelse for hvilken mat og drikke kroppen trenger, samt hvorfor.</p>	<p>Delta i matlaging og forberedelsene til måltidet. Fra råvarer til måltid.</p> <p>Dekke på, hjelpe hverandre, forsyne seg selv</p> <p>Lage mat med ulike smaker, smake på ulike ting. Ha et smakshjul gjennom barnehageåret, der ulike smaker er i fokus.</p>
	<p>Målet med matpakkemåltidet er å introdusere barna for ulike matvarer, matkultur og mattradisjoner, samt at barna kan lære ulike måter å tilberede matpakker på før de begynner på skolen.</p> <p>Øve på å lage matpakker på ulike måter, og få en forståelse for hva en matpakke kan og bør inneholde</p> <p>Barna skal bidra med å så og høste, samt få kjennskap til hvordan vi kan konservere mat fra naturen og ta det fram igjen for å bruke det i matpakke. Vi ønsker å gi barna sunne vaner som de kan ta med seg når de begynner på skolen, og videre i livet.</p>	<p>Ha matpakke prosjekt, barna deltar i prosessen med å lage egne matpakker.</p> <p>Lage kjøkkenhage, så, plante, høste inn mm Fra jord til bord</p>

<p>Lek</p>	<p>Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes.</p> <p>Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur.</p> <p>Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling.</p> <p>Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek- alene og med andre</p>	<p>Være i lek over tid. Kunne leke alene og med andre. Være i lek over noe tid. Mestre turtaking.</p> <p>Leve seg inn i rollelek, glemme tid og sted.</p> <p>Være mer selvstendig i lek. Bringe nye elementer inn i leken. Humor i leken, glede av å være med andre. Oppsøke barn på en positiv måte.</p> <p>Voksenrollen: Være trygge og tilgjengelige voksne. Voksne som fungerer som "ladestasjoner" for barna for å skape trygghet. Barna skal alltid ha tilgjengelige voksne de kan søke trygghet hos. Vokse som tilrettelegger for lek. Utvide og berike leken, veilede leken. Komme med nye ideer og innspill. Bygge videre på barnas interesser og nysgjerrighet. Ta initiativ til lek og aktivt bidra til at alle kommer inn i leken.</p>
-------------------	---	---